

Londrada 27 mayıs 1938 tarihinde İngiltere Hükûmetile imza edilen müzeyyel kliring anlaşması ve teslimat kredi anlaşması ile, Exports Credits Guarantee Departement ile imza olunan on milyon sterlinlik kredi anlaşmasının tasdiki hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 15/VII/1938 - Sayı : 3960)

No.
3525

Kabul tarihi
28 - VI - 1938

BİRİNCİ MADDE — Londrada 27 mayıs 1938 tarihinde İngiltere Hükûmeti ile imza edilen ve işbu kanuna bağlı bulunan müzeyyel kliring anlaşması ve teslimat kredi anlaşması ile Exports Credits Guarantee Departement ile imza olunan 10 milyon sterlinlik kredi anlaşması, metinlerinde tesbit kılınan tarihlerde meriyete girmek üzere kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7 temmuz 1938

Türkiye Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehid Kırallığı Hükûmeti arasında ticaret ve kliringe mütedair olmak üzere 2 eylül 1936 tarihinde imzalanmış olan anlaşma (Badema «Esas anlaşma» denilecektir) Türkiye ile Müttehid Kırallık arasındaki ticarî münasebatı teshil için ahkâmı muhtevî bulunmasına ve Âkid Hükûmetler Türkiye ile Müttehid Kırallık arasındaki tediyatı kolaylaştırmak maksadile «Esas anlaşma» ahkâmına ilâvelerde bulunmak arzusunda olmasına binaen Türkiye Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Hükûmeti berveçhiati anlaşmışlardır :

Madde — 1

Esas anlaşmanın (Bu müzeyyel anlaşmanın 5 nei maddesile muaddel) 7 nei maddesi ve 9 neu maddesi 1 nei fıkrası 4 neu bendi mucibince bedelleri hususî hesaba yatırılmak ve kliring hesabının (A) talî hesabı vasıtasile transfer edilmek suretile ödenecek olan Müttehid Kırallık emtiası 1938 temmuzunun birinci gününden itibaren başlayan her üç aylık devreye aid olmak ve muhtelif sınıflar için bu anlaşmaya merbut listede tasrih olunan sınıfların kıymetleri tecavüz etmemek üzere Türkiyeye idhal olunabilecektir. Şu şartla ki, eğer 1 temmuz, 1 teşrinievvel yahud 1 kânunusani ile başlayan böyle üç aylık devrelerden her hangi birinde Türkiyeye idhal olunan her hangi bir sınıf emtiasının kıymeti, listede o sınıf için tesbit edilen den daha aşağı olduğu takdirde bundan sonraki üç aylık devrede aynı sınıftan olup idhalleri için müsaade verilecek emtiasının kıymeti listedeki miktardan bu noksan derecesinde fazla olacaktır. 1 teşrinievvel yahud 1 kânunusani ile başlayan her hangi bir devredeki noksan tesbit edilirken, bu devreye aid kıymetlerde bundan mukaddem devredeki noksandan mütevellid fazlalık nazarı itibara alınacaktır.

Madde — 2

(1) Müttehid Kırallık emtiasının Türkiyeye ihraca mütedair olup, Müttehid Kırallıkta Ex-

port Credits Guarantee Departman (badema Departman denilecektir) vasıtasile hareket eden Borad of Trade tarafından mezkûr Departmanla Türkiye Hükûmeti arasında 1938 senesi mayısın 27 nci günü akdedilen anlaşma (badema Garanti Anlaşması denilecektir) ahkâmı dairesinde grantı edilen mukavelelerde meşrut olacaktır ki : bu fıkra ahkâmı bu maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine göre talik edilmedikçe, bu gibi mukaveleler dolayısıyla, bu mukavelelerde vaziülümza Müttehid Kıralıktaki eşhasca satın alınması icab eden Türk parası Kliring Ofise bu Türk parası mikdarına müsavi isteriln ödenmek suretile satın alınacaktır. Bu tediye, esas anlaşmanın 8 nci maddesinin 2 nci fıkrası ahkâmı dairesinde Merkez bankası tarafından Kliring Ofise bildirilib tediye yapıldığı gün müttehid Kıralıkta neşredilen (Rayiç) üzerinden yapılacaktır. Kliring Ofis bu tediyelerden Merkez bankasını derhal haberdar edecek ve bunları esas anlaşmanın (bu müzeyyel anlaşmanın 5 nci maddesile muaddel) 9 ncu maddesi (1) nci fıkrası (ii) nci bendinde mezkûr Kliring hesabının A talî hesabına nakleyecektir. Merkez bankası bu tediyelerin yapıldığı kendisine ihbar edildiği zaman Müttehid Kıralıktaki müteahhidin Türkiye'deki mümessillerine bu mikdarı Türk parası olarak ödeyecektir.

(2) Esas anlaşmanın 7 nci maddesinde mevzubahs hususî hesaba yatırılmış olan mebalığın Müttehid Kıralıktaki alacaklılara transferinde gayr tabii bir teahhür kalmadığı hususunda her hangi bir zaman iki Âkid Hükûmet anlaşacak olursa, birinci fıkra ahkâmı, Âkid Hükûmetlerden her hangi biri si gayri tabii teahhürün tekerrüründen bahs ile tekrar tatbikını talep edinceye kadar talik olunacaktır.

Madde — 3

Esas anlaşmanın 4 ncü listesindeki 9 numarada (taze meyveler ve sebzeler) ve 13 numarada (meyva ve sebze konserveleri) kelimeleri kaldırılacak ve 30 numarada (Hububat) kelimesinden evvel (buğdaydan maada) kelimeleri ilâve olunacaktır.

Madde — 4

(1) Esas anlaşmaya mülhak protokolün 4 ncü maddesinin tamamı ve yine bu protokolün 5 nci maddesi, «Bu protokol, bu günkü tarihli anlaşmanın bir cüzü gayri münfekkini teşkil eder» kelimeleri müstesna olmak üzere, hazfedilmiştir.

(2) - (r) Esas anlaşmanın (Bu müzeyyel anlaşmanın 5 ilâ 7 maddeleri muaddel- 6 ncı, 7 nci ve 9 ilâ 14 ncü maddeleri aşağıdaki mukavelelerden mütevellid teahhürleri ifa için Türkiye'ye ihrac olunan Müttehid Kıralık emtiası bedellerinden doğan borçlar hakkında tatbik edilemeyeceği gibi bunlar için verilecek cirosu kabil senedler hakkında da tatbik olunmayacaktır.

(a) Sümerbank ile H. A. Brassert and Co., Ltd. arasında, Türkiye'de bir demir ve çelik fabrikası tesisi için, 1 kânunuevvel 1936 da imza olunan mukavele,

(b) Garanti anlaşması ahkâmı dairesinde bundan böyle Departmanca verilecek garantilere mevzu teşkil eden mukaveleler,

(c) Türkiye'nin müdafaası için lüzumlu mevaddın Müttehid Kıralıkta satın alınmasını kolaylaştırmak maksadile 1938 senesi mayıs ayının 27 nci günü Türkiye Hükûmeti ile Müttehid Kıralık Hükûmeti arasında imza olunan anlaşma (badema teslihat kredisi anlaşması denilecektir) tasdik edildiği takdirde bu anlaşmanın birinci maddesinde mevzubahs edilen mukaveleler,

(n) Madenler, maden cevherleri, konsantreler, buğday, kömür, kereste, (meyve olarak kullanılan fındıktan maada) taze meyve ve sebzeler, ve konserve gıdalar ve şimdiiye kadar Türkiye'den idhal edilmemekte olub Garanti Anlaşmasının ikinci kısmı birinci maddesi mucibince Âkid Hükûmetler tarafından bunlara ilâve olunabilecek diğer maddeler Müttehid Kıralığa idhal olunduğu zaman Esas Anlaşmanın bu (Müzeyyel Anlaşmanın 5 ilâ 7 maddeleri ile muaddel) 6 ncı ve 8 ilâ 14 ncü maddeleri, bu gibi emtiadan mütevellid vacibüttekiye borçlara tatbik olunmayacaktır. Bu emtianın satışlarından tahassül eden mebalığ Müttehid Kıralıkta müesses Anglo - Turkish Comptoir Limited şirketi faaliyette olduğu müddetçe bu şirkete ve bundan sonra işbu Comptoir şirketine halef ol-

mak üzere yine Müttehid Kırallıkta tesis olunacak Anglo - Turkish Commodities Limited namındaki şirkete ödenecektir. Bu bendin ahkâmı, satılmak üzere, doğrudan doğruya Anglo - Turkish Comptoir Ltd. şirketine, yahud icabı hale göre Anglo - Turkish Commodities Limited'e gönderilen ham pamuğa da şamildir.

(III) Glearing Office, Türkiyeden ihraç olunan incir ve üzümünden dolayı kliring hesabı matlûbuna geçen mebalîğin, 1938 senesinden sonra, 31 kânunuevvelde nihayet bulan her sene zarfında 322,000 den fazla olan kısmını da, faaliyette bulunduğu müddetçe Anglo - Turkish Comptoir Ltd. şirketine, ve bundan sonra da Anglo - Turkish Commodities Ltd. e devredilecektir.

(IV) Aşağıdaki (v) nci bend hükümlerile mukayyed olmak üzere yukarıda (II) nci ve (III) ncü bendler mucibince Anglo - Turkish Comptoir Ltd. ve Anglo - Turkish Commodities Ltd. Şirketlerinin eline geçecek paralarla, Garanti Anlaşması mucibince bu Şirketlerin alacağı diğer paralar aşağıdaki maksadlar için kullanılacaktır:

(A) Anglo - Turkish Commodities Ltd. in masarifi ile Anglo - Turkish Comptoir Ltd. in o Şirkete devri tarihinde tesviye edilmemiş olan masrafları,

(B) Ankarada 1 kânunuevvel 1936 da H. A. Brassert and Co. ile Sümer bank arasında imzalanan mukavele mucibince mezkûr Brassert Şirketine verilen bonolar için ödenecek mebalîğ,

(C) Garanti Anlaşmasının 3 ncü kısmında mezkûr olup bu kısım hükümlerine göre Departmanca garanti edilen bonolar için ödenecek mebalîğ,

(D) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetile Aydın demiryolu Şirketi arasındaki, 1 mayıs 1935 tarihli mukavele ile Türkiye Hükûmeti ile İstanbul Telefon Şirketi arasında akdedilen 9 nisan 1936 tarihli mukavelenin icab ettirdiği senevî taksitler,

(E) Teslihat kredisi anlaşması tasdik edildiği takdirde işbu anlaşma mucibince icab eden tediye,

(F) Yukarıdaki A, B, C, D, E, bendlerinde mevzu bahis maksadlar için icab eden mebalîğ tenzil edildikten sonra Anglo - Turkish Comptoir Ltd. Şirketinin veya icabı hale göre Anglo - Turkish Commodities Ltd. in (Âkid Hükûmetlerce tasvib edilmiş) murakıbleri tarafından 1 temmuz 1938 de başlayan 12 aylık devre sonunda mevcudiyeti tasdik edilecek bakıye, her devrenin sonundan itibaren bir ay zarfında kliring hesabına ödenecek ve bervechiati taksim olunacaktır.

(a) % 60 ı A tâli hesabına ödenecektir.

(b) % 30 u B tâli hesabına ödenecektir.

(c) % 10 u da Türkiye Merkez bankasının serbestçe emrine âmade bulunacaktır, şu kadar ki, bu meblâğın, icab ettiği derecede Müttehid Kırallık emtiasından kliring ve hususî takasla satın alınması uygun olmayan gazete, mecmua, ve kitab mubayaası için kullanılacağı mukarrerdir.

(V) 1 kânunusani 1939 dan evvel Müttehid Kırallığa idhal olunacak olan Türk buğdayları satışından mütevellid mebalîğ azamî 250,000 e kadar, vaziyete göre Anglo - Turkish Comptoir Ltd. veya Anglo - Turkish Commodities Ltd. tarafından Türk müşterilerin Müttehid Kırallıkta gemi iştirasını finanse etmek için tahsis olunabilir.

(VI) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, vaziyete göre, Anglo - Turkish Comptoir Ltd. veya Anglo - Turkish Commodities Ltd. şirketleri hasılatının yukarıda (IV) ncü bendin A, B, C, D ve E kısımlarında mezkûr tediyaı her zaman karşılamağa kâfi olmasını ve bütün bu tediyeat yapılmaya kadar, Müttehid Kırallık Hükûmetinin muvafakati olmadan Anglo - Turkish Commodities Limited şirketi- nin feshedilmemesini ve nizamnamesinde değişiklik yapılmamasını temin etmeği deruhde eyler.

Madde — 5

1938 teşrinievvelinin birinci gününden itibaren meri olmak üzere, esas anlaşmanın 9 ncü maddesi (1) nci fıkrası yerine atideki ahkâm ikame olunmuştur:

« (a) Bu müzeyyel anlaşmanın 4 ncü maddesi, 2 ncü fıkrası (IV) ncü bendi (F) kısmı hükmünce vaziyete göre Anglo - Turkish Comptoir Ltd. veya Anglo - Turkish Commodities Ltd tarafından ödenen mebalîğ, (b) 1 kânunusani 1939 dan sonra, müzeyyel anlaşmanın 4 ncü maddesi, 2 ncü fıkrası,

(III) neü bendi hükümlerine göre Anglo - Turkish Comptoir Ltd. şirketine veya Anglo - Turkish Commodities Ltd. e devrolunacak mebalîğ, ve (e) müzeyyel anlaşmanın 2 nci maddesinin (1) fıkrası mucibince talî hesabına nakledilecek olan 'tediyat haricinde kliring hesabına matlub kaydedilen bütün paralar aşağıdaki şekilde taksim edilecektir:

(I) bilûmum mebalîğın % 30 u faizsiz B talî hesabına tahsis olunacaktır. B talî hesabı matlubundaki mebalîğ serbest olarak Merkez bankası emrine âmade bulundurulacaktır.

(II) Aşağıda (III) neü (v) nci, (VI) nci ve (VII) nci bendlerde mevzu bahs meblâğlardan gayri bilûmum mebalîğın % 70 i faizsiz A talî hesabına tahsis olunacaktır.

(III) Esas anlaşmanın müzeyyel anlaşma ile muaddel 12 nci, 13 neü yahud 14 neü maddeleri hükümlerince Müttehid Kıralığa ihraç olunan Türk emtiasından dolayı matlub kaydedilen mebalîğın % 10 u A talî hesabına tahsis olunacaktır.

(IV) A talî hesabı matlubundaki mebalîğ karşılıkları hususî hesaba tevdi edilmiş olan borçların tediyesi için kullanılacaktır. Bu tediyeler tevdi tarihleri sırasına göre yapılacaktır.

(V) 12 nci veyahud 13 neü maddeler ahkâmına göre Müttehid Kıralığa ihraç olunan Türk emtiası dolayısıyla matlub kaydedilen mebalîğın % 60 ı faizsiz bir C talî hesabına tahsis olunacaktır. C talî hesabı matlubundaki mebalîğ aşağıdaki şekilde kullanılacaktır:

(a) İhraç edilen Türkiye emtiasına aid menşe şahadetnamesi üzerinde görülen FOB kıymetinin % 60 ı aynı hususî takas muamelesile Müttehid Kıralıktan Türkiyeye idhal olunan emtia bedellerinin tediyesi için kullanılacaktır.

(b) Bakiyenin, sif ve fob kıymetleri arasındaki farkı temsil eden kısmı B talî hesabına ve kullanılmayan kısmı da A talî hesabına naklolunacaktır.

(VI) Esas anlaşmanın, müzeyyel anlaşmanın 7 nci maddesile muaddel 14 neü maddesi hükümlerine tevfikân Müttehid Kıralığa ihraç olunan Türk emtiasından dolayı matlub kaydedilen bütün mebalîğın % 60 i faizsiz D talî hesabına tahsis edilecektir. D talî hesabı matlubundaki mikdarlar mezkûr muaddel 14 neü madde ahkâmına göre transfer edilecek mevduat ve mebalîğ için Müttehid Kıralıktaki alacaklıya veya alacaklılara tediyede bulunmak üzere kullanılacaktır. Bu maksad için lâzım olmayan bakiye A talî hesabına nakledilecektir.

(VII) Türkiyeden ihraç olunan incir ve üzümlerden mütehasıl olarak matlub kaydedilen mebalîğın % 70 i faizsiz E talî hesabına tahsis edilecek ve günü gününe A talî hesabına naklolunacaktır.

Madde — 6

1938 senesi teşrinievvelinin birinci gününden itibaren meri olmak üzere esas anlaşmanın 12 nci maddesi ikinci fıkrası yerine aşağıdaki hükümler ikame olunacaktır :

« İşbu maddenin birinci fıkrasında derpiş olunan her muamelenin ifasında Türkiyeye idhal olunan Müttehid Kıralık emtiasının fob kıymeti mezkûr Kıralık ülkesine idhal olunan Türk mallarının menşe şahadetnamelerinde gösterilen fob kıymetinin % 60 ını aşmayacak ve bu kıymetin % 30 u bu anlaşmanın müzeyyel anlaşmanın 5 nci maddesile muaddel 9 ncu maddesi birinci fıkrası (1) nci bendinde mevzu bahs B talî hesabına ve % 10 u da A talî hesabına naklolunacaktır..»

Madde — 7

1938 senesi teşrinievvelinin birinci gününden itibaren meri olmak üzere esas anlaşmanın 14 neü maddesi yerine aşağıdaki hükümler kaim olacaktır:

«(1) Bu anlaşmanın 7 nci maddesi birinci fıkrasında mezkûr hususî hesaba kendi lehine Türk lirası olarak para yatırılmış veya sonra yatırılacak olan Müttehid Kıralıktaki her hangi bir şahsın veya (her hâdisede Âkid Hükûmetlerin tasvibile) Türkiyede alacağı olan veya matlubunda bulunan mebalîği isterline transfer etmeğe muktedir olamayan Müttehid Kıralıktaki diğer her hangi bir şahsın bu mevduat veya mebalîğın tamamını veya bir kısmını bu anlaşmaya merbut ve müzeyyel anlaşmanın 3 neü maddesile muaddel 4 neü listeye dahil Türk malları mübayaası için kullanılmasına ve bu malları Müttehid Kıralığa ihraç etmesine müsaade olunacaktır.

«(2) Bu emtianm isterlin tutarı berveçhiâti taksim olunacaktır:

(I) % 60 ı, bu anlaşmanın müzeyyel anlaşma ile muaddel 9 neü maddesi (I) nei fıkrası (VI) nei hükümlerine göre muamele görecektir.

(II) % 30 u B talî hesabına naklolunacaktır.

(III) Mütebaki % 10 u A talî hesabına naklolunacaktır.

Madde — 8

(1) Türk mallarının Müttehid Kırallıkta fob satışından mütevellid navlun ve sigorta masrafları dolayisile Müttehid Kırallıkdaki şahısların Türkiyedeki şahıslara olan borçlarının Kliring harici tediyesi için isterlinin başka herhangi bir paraya serbestce tahviline Müttehid Kırallık Hükümeti müsaade eylemeğe devam edecektir.

(2) Türkiye Hükümeti de Müttehid Kırallık mallarının Türkiyede fob satışından mütevellid navlun ve sigorta masrafları dolayisile Türkiyedeki şahısların Müttehid Kırallıktaki şahıslara olan borçlarının kliring harici ödenmesi için isterlin tedarikine devam edecektir.

Madde — 9

(1) Bu anlaşma 1 temmuz 1938 tarihinde meri olmağa başlayacak ve hilâfı zikredilmeyen halde, bütün ahkâmı o tarihte mevki tatbika girecektir.

(2) 1 temmuz 1938 den sonra esas anlaşma, bu müzeyyel anlaşma ile yapılan ilâveler ve tadiller dairesinde, kendi ahkâmma göre tatbik olunacaktır.

(3) Eğer esas anlaşma 18 nei maddesinin 2 nei fıkrası mucibince (bu müzeyyel anlaşma ile yapılan ilâveler ve tadillerle birlikde) hitama erecek olursa bu vaziyet müzeyyel anlaşmanın 4 neü maddesi, 2 nei fıkrasının (II) nei veya (vi) nei bendleri hükümlerine tesir etmiyeceği ve yalnız kliring ofis yerine Merkez bankası ikame olunacağı gibi mezkûr 4 neü maddenin 2 nei fıkrasındaki (iv) neü bendin (F) talî bendindekinden maada hükümleri de bu keyfiyetten müteessir olmayacaktır. Bu hükümler mezkûr (iv) numaralı benddeki (C) ve (E) talî bendlerinde mevzu-bahs edilen anlaşmalar dolayisile yapılacak tediyatın sonuna kadar meriyette kalacak ve iki Âkid Hükümet (iv) numaralı bendin (F) talî bendinde mezkûr bakiyenin nasıl tevzi edileceğine müştereken karar verecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdikan vaziülümza, salâhiyeddar murahhaslar, işbu anlaşmayı imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Londrada, bin dokuz yüz otuz sekiz senesi mayısınm yirmi yedinci günü iki nüsha ingilizce olarak tanzim edilmiştir.

Mümkün olduğu kadar süratle tükce tercümesi yapılacak ve bu tercüme Âkid Hükümetler tarafından kabul ve tasdik edilecektir.

O vakit, her iki metin, her hususda aynı derecede muteber olacaktır.

İmzalar:

Fethi Okyar

M. Eriş

Halifax

Metinde mutabakat hâsıl olan zabıt

2 Eylül 1936 tarihinde imza olunmuş olan Ticaret ve Kliring anlaşmasına zeyil olarak hazırlanan bu günkü tarihli anlaşmanın hini imzasında Türkiye ve Büyük Britanya Murahhas heyetleri âti-deki hususatin zapta geçirilmesini arzu ederler. Şöyleki:

1. Müzeyyel Anlaşmanın 1 nei maddesile alâkadar olarak, esas Anlaşmanın 1 nei ve 4 neü maddeleri ve 1 nei ve 2 nei listeleri ahkâmı,

(I) Hususî hesaba tevdiat mukabilinde A tâli hesabı vasatisile transfer yapılmak suretile ödenen emtia,

(II) Esas Anlaşmanın Müzeyyel Anlaşma ile tadil edilen 12 nei maddesi ahkâmına göre, hususî takas muamelesile ödenen emtia.

Dahil olduğu halde Türkiyeye idhaline müsaade edilen muhtelif sınıf Müttehid Krallık emtiasının mecmuu miktarı hakkında tatbik olunmakta devam edecektir. Müzeyyel Anlaşmanın 4 neü maddesinin 2 nei bendinin (1) nei fıkrasında mevzubahs mukavelelere tevfikân Türkiyeye idhal edilen emtia bu mecmu miktarın tesbiti için hesaba katılmayacaktır.

2. Müzeyyel anlaşmanın 4 neü maddesinin 2 nei fıkrasının (II) nei bendi ve 5 nei maddenin (VII) İngiliz lirasının % 70 i) ve Türk üzüm ve incirlerinin Müttehida yapılacak transferler için azamî miktar olan 225 000 lirasının Müttehid Krallığa yapılan mecmuu idhalâtının 1935, 1936 ve 1937 yıllarındaki toplamı esasrüzlerinden tâli hesaba vacibüttekiye olması icab

İmzalar :
Fethi Okyar
M. Eriş
Halifax

Liste

Türk tarife No.	Türk tarifesine nazaran tasnif	Türk lirası
98	Merinos, tiftik, alpağa, lâma, vigoni, keşmir, deve, şeviyot	19 600
102	Her nevi yünden ve kıldan iplik (Örme ve dokuma makineleri için masuraya sarıllı iplikler de dahildir)	98 300
106	Safi yünden mamul başka yerde zikrolunmayan mensücat (Mevaddı saire ile mürekkebe olsun olmasın)	25 600
366	Pamuk ipliği, kasarsız, yalın kat (tek telli)	31 100
370	Glase veya merserize, kasarlı ve kasarsız, : bükülmüş, boyalı (iki ve daha ziyade numara dahildir).	34 500
371	Perakende satılabilecek hale getirilmiş iplikler (kasarlı) kasarsız, boyalı, bükülmüş, bükülmemiş, ağaç, makara, ufak çile, yumak, zivana ve sair şekillerde)	5 700
372	Pamuk ağ ipliği ve sicim	4 400
377	Pamuk mensücat, ham (kasarsız)	9 300
378	Pamuk mensücat (kasarlı)	64 500
379	Pamuklu mensücat, kısmen boyalı, boyalı dokuma basma	126 500
417	Keten, kendir, jüt, rami ve tarifede gayrimenzkûr sair mevaddı nebatiyeden mamulât ve mensücat, sargılık kaba bez ve çuval (rengi tabiide veyahud boyalı)	15 100

Türk ta- rife No.	Türk tarifesine nazaran tasnifi	Türk lirası
445	Bisiklet, otomobil, araba ve sair vesaiti nakliye tekerleklerine mahsus iç ve dış lâstikleri ve şeridler (mevaddı saire ile mürekkeb ve gayrimürekkeb)	7 100
452	Yere sermeğe mahsus linoleom, kaptolikan muşambaları (parça veya top halinde)	4 700
523	Demir veya çelik saç lâvhaları (düz veya oluklu) ve çemberlik veya şerid	33 200
555	Bakır lâma çubuk (maktar her şekilde) tahta veya yaprak halinde	6 500
577	Kalay ve halitası	43 500
618	Telli telgraf ve makineleri aksamı fenniyesi (teller ve piller ve otomatik telefon santralının mesned çerçeveleri hariçtir)	4 900
651	Petrol, benzin ve petrol müştekkatı ve sair kuvvetlerle (elektrik müstesna) müteharrik motörler (kurulmuş veya kurulmamış)	5 100
666	Değirmen makineleri ve hamur, makarna, şeker, sucuk ve sair mekûlâtın imal ve ihzarına mahsus makineler, buz makineleri, taktir, tasir ve tebrid makineleri, şişeleri yıkayan ve dolduran makineler, vinçler, kavurucu ve öğütücü makineler, ütü makineleri, çamaşır yıkama makineleri, ve tarifede zikrolunmayan bileümle makineler (kurulmuş, kurulmamış)	7 600
666/2	Makine ve cihazların mihanikî aksamı demirden, çelikten ve sair adi madenlerden, sair maddelerle mürekkeb veya gayrimürekkeb (tarifede başka yerlerde zikredilmemiş loan)	9 000
682	Buharlı gemiler	18 700
694	Mahrukâtı madeniye	6 800
695	Mayi madenî mahrukât ve madenî yağlar, petrol, şist yağları, linyit ve diğer madenî yağlar	4 400
706	Uzvi, sunî boyalar (kömür katran yağından müstahsal) anilinler, alizarinler, sunî çividler ve tasfiye edilmiş tabii çividler (her şekilde) ve zikredilmeyen sairleri, ve sodyom ve emlâhı	32 800
725	Bakır emlâhı	5 400
749	Kreozot ve emlâhı	29 100
853	Tarifede gayri mezkûr serom ve aşlar, eesamı kimyeviye, eczayı tıbbiye, müstahzaratı tıbbiye ve kimyeviyeyi smaiye Diğer tarife maddeleri	6 700 114 900
Yekûn		775 000

Londra, 27 mayıs 1938

Ekselans,

Ekselansların muhteviyatı aşağıda yazılı bulunan bugünkü tarihli notasını almakla kesbi şeref eylerim:

«Ekselans,

2 eylül 1936 tarihli Türk - İngiliz Ticaret ve Kliring anlaşmasına zeyl olarak bugün imzalanmış olan anlaşmanın 7 nei maddesine Ekselansların nazarı dikkatini celbetmekle kesbi şeref eylerim.

Bu madde hükümlerine nazaran, anıfüzzikîr 2 eylül 1936 tarihli Ticaret ve Kliring anlaşmasının 7 nei maddesinin 1 nei fıkrasında mezkûr hususî hesaba kendi lehine Türk lirası olarak para ya-

tırılmış veya bundan böyle yatırılacak olan Müttehid Kırallıkdaki her hangi bir şahsın veya (her defasında Âkid Hükûmetlerin tasvibile) Türkiyedeki eşhasdan alacağı olan veya matlubunda bulunan mebalîği isterline tahvile muktedir olamayan Müttehid Kırallıkdaki her hangi bir şahsın bu tevdiat veya mebalîğin tamamının veya bir kısmının muadili olan Türk lirasını Ticaret Kliring anlaşmasına merbut 4 nü listeye dahil bulunan Türkiye emtiasını satın almak için kullanılmasına ve bu emtiayı Müttehid Kırallığa ihraç etmesine müsaade edilecektir.

2. Bu münasebetle Âkid Hükûmetlerin bu madde hükümlerine tevfikan itası icab eden muvafakatlerini vereceklerini ve Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin aşağıda münderiç ahvalde kendisi tarafından verilmesi icab eden müsaadeyi bahşedeceğine dair olan anlaşmayı kaydetmek isterim:

(1) Adanada Mr. Gilodo tarafından işletilmekte olan pamuk ve sair tohumları ezen bir değirmen için Lloyds Bank Limitedee bir ikrazda bulunulmuş idi. Elyevm bu borç bakiyesi: resülmal hesabı için 14, 569.4.10, isterlin ve faiz hesabı için 15, 308.4.2. isterlin.

(2) İzmir - Aydın demiryolunun Türkiye Hükûmeti tarafından 1935 de mübayaasına tekadüm eden zamana aid kazanç bakiyesini teşkil eden takriben 80 000, isterlin.

(3) İstanbul Telefon Şirketinin Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından hini mübayaasmda tasfiyecilere aid olup elde nakden mevcut bulunan takriben L. T. 200 000 Türk lirası.

(4) J. J. Colman Ltd. in İstanbuldaki fabrikasının müteaddid seneler zarfında yaptığı kârdan ibaret olan takriben L. 17 000 isterlin.

3 - Buna zamimeten Âkid Hükûmetler işbu maddenin şümulü dahiline girib bilâhare nazarı dikkatlerine vazedebilecek olan sair bu kabîl talepleri hüsnü suretle nazarı itibara almağa muvafakat eylerler .

4 - Zaruret halinde diğer tediyatın da her ay L. 2 000 isterline kadar ve kliring haricinde serbest isterlin olarak ifasma müsaade edileceği hususundaki mutabakatımızı teyid eylemenizi bu vesile ile Ekselânsımızdan rica ederim.

Elfazı ihtiramiye

Ekselâns Bay Fethi Okyara

Halifak (İmza)

2 - Ekselanslarımızın notasının, nota metninde mevzubahs hususat hakkında Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin mutabakatını doğru bir surette ifade etmekte olduğunu burada teyid eylerim.

Elfazı ihtiramiye

Fethi Okyar (İmza)

Londara, 27 mayıs 1938

Ekselans,

2 eylül 1936 tarihli Türk - İngiliz ticaret ve kliring anlaşmasına zeyl olarak bu gün imza edilen mukavelenamenin 4 nü maddesinin (2) (IV) fıkrasının (F) (a) bendindeki hükümlerine nazarı dikkatlerini celbetmekle kesbi şeref eylerim. Mezkûr hükümlere tevfikan Anglo - Turkish Comptoir Ltd. veya Anglo - Turkish Commodities Ltd in temin eylediği mebalîğden % 60 m, zikri geçen maddede ki tediyat yapıldıktan sonra, kliring hesabının A talî hesabına geçirileceği derpiş edilmektedir.

2. 1 temmuzdan itibaren başlayan her sene zarfında Atâli hesabında yapılacak tediyat £ 100 000 den az olacak olursa Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti, B talî hesabından ilk vecibei zimmet olmak üzere, o sene zarfında £ 100 000 e varmak için tediyesi gereken meblâğın B talî hesabından A talî he-

sabına nakli hususunu emredeceğini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinden telâkki ettiğim emre tevfi-kan, ekselânslarına bildirmekle kesbi şeref eylerim.

Eufazı ihtiramiye...

Vikont Halifax, K. G.
Haşmetli Büyük Britanya Müttehid
Kırallığı Hariciye Nazırı
Londra, S. W. 1.

Fethi Okyar

Londra, 27 mayıs 1938

Azizim Mr. Gregory,

2 eylül 1936 tarihli Türk - İngiliz ticaret ve kliring anlaşmasına zeylen bu gün imzalanan anlaşmanın 4 ncü maddesinin (2) (IV) fıkrasının (F) (c) bendi hükümlerile alâkadar olarak, 1 kânunu-sani 1940 tarihinden itibaren, Türkiyeye idhal edilecek Müttehid Kırallık gazetelerile mevkuteler ve kitabları bedelinden mütevellid borçların hususî hesaba geçirileceğini ve bu kabil eşya bedelleri-nin serbest İsterlin ile ödeneceğini size bildirmekle meserret duymaktayım.

Samimiyetle..

Mr. H. S. Gregory,
Anglo - Turkish Clearing Offise
Murakıbı,

Londra

M. Eriş

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 1937 senesi kânunu-evvelinin 23 ünde tasdik olunan bir iktisadî program kabul etmiş olmasına, ve bu programda Türkiye Cumhuriyetinden ilerideki senelerde ihraç olunacak maadin ve diğer bazı maddelerin mikdar ve kıymetlerinin ehemmiyetli bir surette tezyidi teemmül edilmiş bulunmasına ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehid Kırallığı Hükümeti arasında 2 eylül 1936 da aktedilen ticaret ve Kliring anlaşmasına, 1938 senesi mayısın 27 nei gününde yapılan bir anlaşmanın tezyil edilmesine ve bu son Anlaşmanın 4 ncü maddesinde Türkiyenin müdafaasına lüzumlu mevaddın Müttehid Kırallıkta satın alınması için İngiltere Hükümeti tarafından Türkiye Hükümetine verilen kredilere karşı Anglo - Turkish Comptoir Ltd. ve Anglo - Turkish Commodities Ltd. namile tanınan Müttehid Kırallık şirketleri hasılâtından İngiltre Hükümetine tediyeler yapılması mukarrer olmasına binaen, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Müttehid Kırallık Parlâmentosunun tasdikına talikan, ve bu mübayaatı kolaylaştırmak maksadile, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehid Kırallığı Hükümeti berveçhiâti hususatda anlaşmışlardır.

Madde — 1

Türkiyenin müdafaası için lüzumlu mevaddın Müttehid Kırallıkta mübayaasına mütedair ve Müttehid Kırallık Hükümetinin tasvibile yapılmış mukavelelere müsteniden Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince ödenmesi icab eden mebalığı, mecmuu 6 milyon sterlini geçmemek üzere, Türkiye Hükümetine ikraz eylemeği Müttehid Kırallık Hükümeti deruhde eder.

Madde — 2

(1) Bu anlaşmanın 1 nci maddesi mucibince yapılacak her avansa yapıldığı tarihten ödendiği tarihe veya 1943 senesi kânunusanisinin birinci gününe kadar (hangi tarih daha evvelse) zaman zaman cari olan İngiltere bankası iskonto haddinden senevi % 1 fazla ve bundan sonra da Müttehid Krallık Hükûmetince garanti edilen müşabih müddetli bir istikraz için münasib bir had olduğu 1 kânunusani 1943 de Hazine Lordları tarafından tasdik olunacak ve senevi % 3 den az bulunmayacak olan bir faiz (buna badema musaddak faiz denilecektir) altı ayda bir resülmale zammedilmek suretile ilâve olunacaktır.

(2) Avansların faizlerle birlikde 1 kânunusani 1952 de tediye edilmemiş olan mecmuu (ki badema resülmal denilecektir). Türkiye Hükûmeti tarafından Müttehid Krallık Hükûmetine her senenin 1 temmuz ve 1 kânunusanisinde vacibüttekiye yirmi müsavi yarı senelik taksitte isterlin olarak ödenecektir. Taksitler, 1 kânunusani 1962 ye kadar resülmalin zaman zaman ödenmemiş bulunan kısmı üzerine musaddak had üzerinden faizle birlikte mezkûr resülmalin tamamen tediyesini temin edecek mikdarlarda olacaktır.

Madde — 3

1 kânunusani 1952 den sonra, Türkiye Hükûmeti yukarı maddedeki taksitleri ödeme teahhüdünü, Müttehid Krallık Hükûmetine her hangi bir senenin 1 kânunusani veya 1 temmuzunda o zamana kadar ödenmemiş bulunan resülmali veya bunun bir kısmını isterlin olarak ödemek suretile tamamen veya kısmen ifa salâhiyetini haizdir. Resülmalden yapılacak böyle bir tediye den sonra müteakib taksitler o nisbette tenkis olunacaktır.

Madde — 4

Bu anlaşma tasdik edilecek ve tasdiknameleri Ankarada teati olunacaktır. Bu anlaşma tasdiknamelerin teatisi tarihinde mevkiî meriyete girecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdiklan aşağıda vaziülimza salâhiyetdar murahhaslar işbu anlaşmayı imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Londrada, bin dokuz yüz otuz sekiz senesi mayısın yirmi yedinci günü iki nüsha, İngilizece olarak tanzim edilmiştir.

Mümkün olduğu kadar süratle Türkke tecümesi yapılacak ve 'bu tercüme Âkid Hükûmetler tarafından kabul edilecektir.

O vakit, her iki metin, her hususda aynı derecede ihticaca salih telâkki olunacaktır.

İmzalar:

Fethi Okyar

M. Eriş

Halifax

Londra, 27. mayıs 1938

Ekselâns,

Bu gün imza edilmekte olan Türk - İngiliz teslihat kredileri anlaşması münasebetile, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin sterlin veya sterline ser-bestçe kabili tahvil olan ecnebi dövizleri mukabilinde ihraç etmek niyetinde olduğu madenler ve maden cevherleriyle sair müstahsalâtın ihracat programını Ekselânslarına leffen takdim etmekle kesbi şeref eylerim.

2 - Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin, 1952 - 1962 seneleri zarfında (bu seneler dahildir) bu madenler ve maden cevherleriyle sair müstahsalâtın (diğer ihraç taleplerine tercihan) kâfi mik-

darda ihracatta bulunacağını temin ile yukarıda adı geçen anlaşmadan mütevellid vecibelerinin ifası için muktazi sterlini tedarik edileceğini, Hükûmetimden aldığı talimata tevfikân, Ekselânslarına bildirmekle kesbi şeref eylerim.

3 - Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin teslihat kredileri mukavelesinden mütevellid vecibeleri 1952 - 1962 seneleri zarfında, Anglo - Turkish Commodities Limited namında Müttehid Krallıkta teşkil edilecek şirket marifetile satılan madenler, maden cevherleriyle konsantrelerinin satış bedelinden hâsıl olan mebalığın ve icab ederse yukarıda adı geçen şirket marifetile olmayıp başka suretle satılan madenler, maden cevherleriyle konsantrelerinin (I) (Bu gün imzalanmakta olan kredi anlaşmalarında tarif edildiği veçhile) Büyük Britanya İmparatorluğu dahilindeki satış bedellerinden (II) Etibank ile kömür satış birliği (veya bu teşekküller tarafından elyevm ifa edilen vezaifi ifa edecek olan sair Türk müessesatı) tarafından sterline serbestçe kabili tahvil ecnebi dövizini mukabilinde ecnebi memleketlerine yapılan satışlarla Müttehid Krallığa vaki olacak kereste, buğday, taze yemiş ve sebze (yemiş olarak kullanılan fındık hariçtir) ile konserve malların satışından hâsıl olan mebalığın ilk vecibeli zimmetini teşkil edecektir.

4 - Eğer Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin teslihat kredileri anlaşmasından mütevellid vecibeleri yukarıda tadad edilen Türkiye ihracatı satışı hâsıldan her hangi bir sebepten naşi ifa edilemediği takdirde, bu vecibeler, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından başka menabiden elde edilen sterlinlerle tediye edilecektir.

Saygılarımı sunarım.

Vikont Halifax K. G.

Hâşmetli Büyük Britanya Müttehid Krallığı

Hariciye Nazırı,

Londra, S. W. 1.

Fethi Okyar

Türkiye Hükûmetinin 1940 senesinden itibaren Büyük Britanya İmparatorluğuna ve isterline serbestçe kabili tahvil ecnebi dövizini mukabilinde ecnebi memleketlerine ihraç etmek niyetinde bulunduğu maddelerin ihracat programı berveçhi zirdir:

Krom	65,000.	Ton
Bakır	15,000.	Ton
Manganez, molybdenum, antimuan	100,000.	İsterlin
Simli kurşun, çinko konsantreleri veya madenleri	150,000.	İsterlin
Demir cevheri	400,000.	Ton
Kömür	400,000.	Ton
Buğday	40,000.	Ton

(Badema Türkiye Hükûmeti denilecek olan) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından kendisine o hususta salâhiyet verilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti Londra Büyük Elçisi Bay Fethi Okyar ve Türkiye İş bankası umum müdürü Bay Muarmer Eriş ile, Board of Trade Reisi tarafından aynı hususta salâhiyeti haiz Export Credits (Guarantee) Department (Aşağıda Departman denilecektir) Umum müdürü F. H. Nixon, Esq., C. B., arasında, Müttehid Krallık dahilinde imal edilen emtiyanın Türkiye'ye ihracı münasebetile Departmanca on milyon isterline kadar garanti verilmesine mütedair olmak üzere yapılan işbu anlaşma ile berveçhiatı nikat takarrür eylemiştir:

Kısm I - Teknik işler

Madde — 1

Bu Anlaşma, ancak, (bundan sonra «Alıcı» denilecek olan) Türkiyedeki alıcı ile (bundan son-

ra «Müteahhid» denilecek olan) Müttehid Kırallık dahilinde iş yapan bir şahıs, firma veya şirket arasında, işbu anlaşmanın birinci kısmındaki ahkâma uygun malların müteahhid tarafından mazkûr alıcılara satışı için 31 kânunuevvel 1940 dan (veya muhteviyatı 31 kânunuevvel 1940 dan evvel Türkiye Hükûmeti tarafından Departmana kısaca bildirilmiş olmak ve kıymetleri mecmuu 1,5 milyon İsterlini geçmemek şartile 31 kânunuevvel 1941 den) sonra olmamak üzere yapılan mukaveleler tatbik olunacaktır.

Madde— 2

Türkiye İktisad vekâleti veya siparişlerin verilmesini «Koordine» etmek üzere Türkiye Hükûmetinin tayin edeceği diğer bir makam sipariş programının bir suretini kısa müddet zarfında Departmana tevdi edecek ve bu programda yapılması arzu edilen tadilâttan mezkûr Departman ilk fırsatta haberdar eyleyecektir. Yapılmadan evvel vekâletin sarih tasvibine iktiran etmemiş olan her hangi bir mukavele hakkında işbu anlaşma ahkâmı tatbik edilmeyecektir.

Madde — 3

Emtia harb mühimmatı olmayacak ve tamamen veya başlıca kısmı Müttehid Kırallıkta imal edilmiş olacak yani emtia esmanının en az % 50 si Müttehid Kırallıkta yetiştirilen veya istihsal olunan maddelere yahud yapılan işlerin ücretine masruf tediattan tereküb edecektir. Bir mukavele yapılır yapılmaz, bunun bir nüshası, İktisad vekâleti tarafından veya bu anlaşmanın bu kısmındaki ikinci madde mucibince Türkiye Hükûmetince tayin olunacak diğer bir makam tarafından Departman'a gönderilecektir. Bu nüsha ile birlikte merbut (A) nümunesine uygun ve müteahhid veya salâhiyettar mümessili tarafından imzalı bir beyanname mevcud bulunacaktır. Müteahhidin Departman tarafından istenildiği zamanlarda merbut (B) nümunesine uygun bir beyanname vereceği ve yine Departman tarafından arzu edildiği takdirde de müsbit vesaiki ihzar eyleyeceği mukavelelerde meşrut olacaktır.

Madde — 4

Her hangi bir mukaveleye dahil bulunan, Müttehid Kırallık haricindeki her hangi bir iş veya hizmet bedeli bütün diğer mukavelelerde bulunan bu gibi iş veya hizmetler bedeline ilâve olduğu takdirde bütün Mukavelenameler kıymetinin, zaman zaman Departman ile tekarrür ettirilecek olan mutedil bir nisbetini tecavüz etmeyecektir. Müttehid Kırallık haricindeki iş veya hizmet için garanti vermesi Departman'dan istenildiği takdirde alâkalı mukavele veya mukaveleler mezkûr Departmanın tasvibine tâbi olacaktır.

Madde — 5

Türkiye Hükûmeti, siparişlerini İngiltere mühendislik usullerine ve tatbikatına uydurmak suretile bu anlaşmanın temin ettiği kolaylıklardan azamî derecede istifade etmek ve fiat, teslim ve teknik icabat hususunda en muvafık şeraiti elde eylemek arzusunda bulunduğundan Müteahhid Kırallıkta şöhret ve mevki sahibi mühendisleri mümkün olan hallerde istişarî sıfatla istihdam eylemek niyetindedir. Herhangi bir halde mezkûr Hükûmet, bu mühendislerden istihdam eylemediği takdirde Departman ile istişare edecektir. Maamafih, şurası mukarrerdir ki, her halde son kararı Türk Hükûmeti verecektir.

Madde — 6

Bu anlaşmanın 2 nei kısmının 1 nei maddesi mucibince kurulacak olan şirket, Türkiyedeki alıcıların Müttehid Kırallıktaki fabrikatörler veya müteahhidlerle olan işlerini kolaylaştırmak maksadile, Türkiye İktisad vekâleti veya bu anlaşmanın bu kısmının ikinci maddesi hükmüne göre Türkiye Hükûmetince tayin edilecek diğer bir makam tarafından mü-

bayaat programından muntazam haberdar edilecek ve işbu şirketin Türkiyedeki alıcılarla Müttehid Kıralıktaki satıcılar arasında faydeli bir irtibat temin edebilmesini mümkün kılacak diğer malûmat da kendisine verilecektir.

Madde — 7

Her mukavele, bütütün malların alıcı veya bunun tayin edeceği bir şahıs tarafından sevkdten evvel Müttehid Kıralıktaki muayene olunacağı (ve tatbiki mümkün olan hallerde kabul muamelesinin de yapılacağı) kaydını ihtiva edecektir.

Madde — 8

Her mukaveledeki tediyecilik şekilleri ve diğer umumî şartlar, mümkün olduğu kadar o nevi ticaret ve sanayideki normal şekil ve şartlara uygun bulunacaktır.

Madde — 9

Mukaveleye mâna verilmesi veya bunun tefsiri veya bu mukavele mucibince alıcı veya müteahhidin her hangi bir vecibesinin ifası veya ademi ifası veya mukaveleden veya mukavele dolayısıyla çıkan her hangi bir mesele hakkında alıcı ve müteahhid arasında bir noktai nazar farkı veya ihtilâf, tehassül ettiği takdirde alıcı ile müteahhidin bu noktai nazar farkını veya ihtilâfı dostane bir teşriki mesai ile halle çalışacağı şartı her mukavelede mevcut olacaktır. Maamafih, böyle bir teşebbüs yapılabildiği takdirde, Taraflardan biri diğerine tahriren tebligatta bulunarak ihtilâfın veya noktai nazar farkının veya mevzu bahis işin hakeme havalesini isteyebilecektir. Tahkim usulü şu şekilde olacaktır : Her iki taraf birer hakem tayin edecek ve bu hakemler bir karara varamadıkları takdirde müştereken üçüncü bir hakem seçeceklerdir. Bu hususta anlaşamazlarsa İsviçre Cumhuriyeti Federal Mahkemesi Reisi bir üçüncü hakem tayin etmeğe davet olunacaktır. Mumaileyhin istinkâfı halinde Türkiye Hükûmeti ile Departman üçüncü hakemi kimin tayin edeceği hususunda anlaşacaklardır. Hakem heyetinin üç azasının ikisinin vereceği karar nihai olacak ve her iki tarafı da ilzam edecek ve taraflar bu kararın derhal tatbik mevkiine konulmasını teahhüd cyleyeceklerdir.

Madde — 10

Navlun ister alıcı ister müteahhid tarafından ödenecek olsun, (Müttehid Kıralıktaki bir limandan bir Türk gemisinin boş olarak hareket edeceği haller müstesna olmak üzere) nakliyatın, cari piyasa rayelerine göre tedariki mümkün olduğu zamanlarda, İngiliz gemilerle yapacağı ve sigorta mukavelâtının da behemehal Müttehid Kıralıktaki sigorta işleriyle iştigal eden şahıs, firma, veya şirketlerle akdedileceği kaydı her mukavelede mevcut olacaktır.

Madde — 11

Her mukavele o mukavele dolayısıyla müteahhid tarafından yapılacak Türk parası iştirasının, Türkiye Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehid Kıralığı Hükûmeti arasında, 2 Eylül 1936 tarihinde ticaret ve kliringine mütedair olmak üzere Londrada imzalanan ve (bundan sonra kliring anlaşması denilecek olan) anlaşmaya müzeyyel olarak Türkiye Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehid Kıralığı Hükûmeti arasında 1938 senesi mayıs ayının 27 nci günü Londrada aktedilen anlaşmanın (badema müzeyyel anlaşma denilecektir) 2 nci maddesi hükümlerinin icab ettirdiği şekilde yapılacağı kaydını muhteva olacaktır.

Kısım : II - Türk emtiasının satışı

Madde — 1

Beritanya İmparatorluğunda ve bütün eenebi memleketlerde bervechiati türk mallarını satmak ve bunların satışları tutarını bu anlaşmanın bu kısmındaki ahkâma göre kullanmak ve merkezi Londrada olmak üzere, 1929 tarihli İlgiliz Şirketler kanunu ahkâmı dairesinde İngilterede bir Şirket tesis olunacaktır. Mezkûr mallar şunlardır: Madenler, maden cevherleri ve konsantreleri ve kömür (bunların hepsine birden badema esas maddeler denilecektir.) Buğday, kereste, ham pamuk, taze meyve ve sebzeler, (yemiş olarak kullanılan fındık bundan harictir) ve konserve ve gıda maddeleri ve bu maksad için Türkiye Hükûmetile Departman arasında kararlaştırılacak diğer müstahsalât (bunların hepsine birden badema talî maddeler denilecektir).

Türkiye Hükûmeti yukarıda mevzubahs Şirketin Anglo - Turkish Commodities Limited namile kurulmasını ve tescilini temin için lâzımgelen tedbirleri derhal alacaktır. (Bu Şirket badema Şirket diye zikrolunacaktır.) Bu Şirketin esas nizamnamesi Türkiye Hükûmetile Departmanın tasvibine tâbi olacak ve aynı suretle tasvib edilmeden bu nizamnamede tadilât yapılmadığı gibi buna ilâveler de yapılmıyacaktır.

Bu anlaşmada «Britanya İmparatorluğu» tabiri Büyük Britanya, İrlanda, Britanya Dominyonları Kralı ve Hindistan İmparatoru Majestenin hakimiyeti, süzerentesi, himayesi ve mandası altında bulunan bilûmum araziye şamildir.

Madde — 2

Şirketin meclisi idaresi bervechi ati zevattan tereküb edecektir:

Etibank tarafından tayin olunan bir aza (bu reis olacaktır).

Departman tarafından tayin olunan bir aza.

Departman ile Etibank tarafından müştereken tayin olunan bir aza. (Yahud Etibank ile Departman arasında takarrür ettirilecek daha fazla miktarda aza).

Meclisi idare azalarının ücreti Etibank ile Departmanın tasvibile takarrür edecektir.

Madde — 3

Şirketin hesabatı Etibank ile Departmanca tasvib olunan hesap müfettişleri tarafından tedkik olunacak ve gerek Etibankın ve gerek Departmanın her hangi bir zamanda şirketin defterlerini ve vesikalarını tedkike salâhiyeti olacaktır.

Madde — 4

Türkiye Hükûmeti, kliring anlaşması ile buna mülhak protokol ve müzeyyel anlaşmadaki taahhüdlerini karşılamak maksadile Britanya İmparatorluğuna ve isterline kolayca kabili tahvil eenebi dövizi mukabilinde eenebi memleketlere 1940 dan itibaren ihraç niyetinde bulunduğu madenler, maden cevherleri ve diğer muayyen mahsulâtın ihraçat programını Departmana tevdi eylemiştir.

Türkiye Hükûmeti bu programı tatbik edecek ve 1938, 1939 senelerile 1940 dan sonra, mezkûr taahhüdlerini karşılamaya kâfi miktarda esas maddeleri bütün diğer ihraçat taleplerine tercihan ihraç edecektir. Türkiye Hükûmeti mezkûr programın tatbikile alâkadark Türk ihraçat teşekkülleri faaliyetlerinin koordinasyonundan mesul olacak makamı derhal tayin edecektir.

Madde — 5

Şirket Britanya İmparatorluğunda yapılan bütün satışlar için Eti Bankın yegâne acentası olacaktır.

Madde — 6

Esas maddelerle tâli maddelerin şirket tarafından veya vasıtasile yapılan satışlarının tutarı aşağıdaki tediyaatı zamanı geldikçe ifaya kifayet etmediği takdirde,

I) Esas maddelerin Britanya İmparatorluğundaki bütün satışları,

II) Ham pamukdan maada tâli maddelerin Müttehid Kırallıkdaki bütün satışları,

III) Ve esas maddelerin Eti Bank veya Kömür satış birliği tarafından isterline serbestçe kabili tahvil ecnebi dövizli mukabilinde ecnebi memleketlerinde yapılan satışlarının tutarından,

Bu noksanı telâfi edecek mikdarı Türkiye Hükûmeti şirkete tevdi edecek veya ettirecektir.

(a) Anglo - Turkish Comptoir Limited'in mevcudatının şirkete devrolunduğu tarihte henüz ödenmemiş bulunan masarifi ve Şirketin masarifi,

(b) Ankarada Kânunuevvel 1936 da imzalanan mukavele mucibince H. A. Brasertand Co. şirketine verilen bonolar için ödenecek mikdarlar,

(c) Bu anlaşmanın 3 nü kısmında mezkûr ve o kısım hükümlerine göre Departman tarafından garanti edilmiş bulunan bonolar için ödenecek mikdarlar.

Madde — 7

Şirket, Londra'da Osmanlı bankasında (badema Şirket hesabı denilecek olan) bir hesap açacak ve bu hesaba aşağıdaki mebalîğ isterlin olarak yatırılacaktır :

(a) Esas maddelerin ve tâli maddelerin Şirket tarafından veya vasıtasile yapılan bütün satışların tutarı,

(b) Bu Anlaşmanın bu kısmındaki 6 ncı madde mucibince şirkete tevdi edilecek bütün paralar,

(c) Müzeyyel anlaşmanın 4 nü maddesi 2 ncı fıkrası (III) nü bendi hükümlerine göre Müttehid Kırallıkta yapılan üzüm ve incir satışları tutarı.

Bu hesaba yatırılan paralar, müzeyyel anlaşmanın 4 nü maddesi (1) ncı fıkrası (V) ncı bendi ahkâmile mukayyed olarak, ancak bu anlaşmanın bu kısmındaki 6 ncı maddede mezkûr tediyaat ile müzeyyel anlaşmanın 4 nü maddesi (2) ncı fıkrası (IV) nü bendi mucibince munhasıran şirket varidatı ile yapılacak tediyaatı ifa için kullanılacaktır.

Madde — 8

Her hangi bir zaman şirketin hesabında, bu anlaşmanın bu kısmındaki (6) ncı maddede mevzu bahis tediyaatı ifaya kâfi para bulunmadığı takdirde, Türkiye Hükûmeti derhal eksîği tamamlayacaktır. 1 temmuz 1938 de başlayan devreden itibaren her on iki aylık devre sonunda şirket hesabında kalan matlub bakıyesi, o tarihte vacibütediye mikdarlar çıkarıldıktan sonra, müzeyyel anlaşma ahkâmı dairesinde, muamele görecektir.

Madde — 9

Etibank, şirketle sıkı bir temas temin edecek ve bu şirketin satışlarını teshil maksadile ihrac için hazır bulunan esas maddelerin kemiyet ve keyfiyeti hakkında kendisine zaman zaman malûmat verecek ve bu şirket faaliyetini diğer acentalarının faaliyetleriyle koordine etmek için elinden geleni yapacaktır.

Madde — 10

Berveçhi ati zevattan tereküb etmek üzere bir komite teşkil olunacaktır.

Her hâdisede Türkiye Hükûmeti tarafından tayin olunacak bir zat,

Etibank umum müdürü,

Her hâdisede İngiltere Hükûmeti tarafından tayin edilecek bir zat,

Export Credits Guarantee Department umum müdürü.

Bu komiteye aşağıdaki işler havale olunacaktır:

(a) Şirket Etibank veya alâkadar diğer her hangi bir Türk idarî teşekkülü arasındaki ihtilâflar.

(b) Şirket işlerinden tevellüd edib Departmanca veya Türkiye Hükûmetince komiteye havalesi lüzumlu görülen meseleler.

Komitenin kendisine havale olunan ihtilâf veya mesele hakkındaki kararları (bu kararlar ittifak ile olmalıdır) nihaî olacak ve alâkadar Tarafılarca bunların tatbiki için derhal tedbir alınacaktır.

Madde — 11

Anglo - Turkish Comptoir şirketi tasfiye edilib aktif ve passif şirkete devredilmeden ve H. A. Brassert şirketile Türkiye İktisad vekâleti arasında 29 Eylül 1936 da Londrada imza olunub hususatı saire meyanında Anglo - Turkish Comprim tesisine mütedair olan mukavele şirketin tescili tarihinden itibaren feshedilmeden Departman bu anlaşmanın 3 ncü kısmında mevzubahs bonoları garanti etmeğe mecbur olmyacaktır.

Kısım : III - Garantiler

Madde — 1

Departman, bu anlaşmaya dahil bulunan siparişler dolayısıyla Türk Hükûmetinin 10 milyon İsterline kadar ihraç edeceği Hazine bonolarını bu anlaşmanın ahkâmı dairesinde imza ve garanti edecektir.

Madde — 2

Bonolar, Türkiye Maliye vekâleti tarafından Türk kanunları ahkâmına göre ihraç olunacak ve resülmal ve faizleri Londrada E. C. 2. de Osmanlı bankasında veya İş bankası Londra şubesinde hâmiline vacibütlediye olacaktır. Mukaveleler yapılmadan evvel bu bonoların servislere müteallik aranjmanlar hakkında Export Credits Guarantee Department ile itilâf hâsıl olmuş bulunacaktır.

Madde — 3

Bonolardan her birinin bedeli £ 1 000 ve bunun ezaflı olmak üzere İsterlinle ifade edilecek ve bunlar Türkiye Hükûmetile Departman arasında tekarrür ettirilmiş bulunan bir liste mucibince vacibütlediye olacaktır. Bonoların faizi her yarım senede ödenmek üzere senevi % 5 1/2 olacaktır. Damga masarifini Türkiye Hükûmeti ödeyecektir.

Madde — 4

Türkiye Maliye vekâleti veya Türkiye Hükûmetinin bu iş için tayin edeceği diğer bir makam zaman zaman garanti edilmek üzere bonoları Departmana gönderecektir. Bu bonoların yekûnu mezkûr Departman tarafından bu anlaşmaya dahil bulundukları tasdik edilmiş bulunan mukavelelere müsteniden mezkûr vekâlet veya yukarıdaki şekilde tayin olunan makam tarafından ihzar olunub Departmana verilecek bir listeye göre yakın bir zamanda yapılması lâzım gelen tediye yekûnuna takriben müsavi olacaktır. Bu anlaşmanın bu kısmı ahkâmı ile mukayyed olmak üzere, her hangi bir zamanda verilecek bonoların müddetleri bu anlaşmanın bu kısmındaki 3 ncü maddede mezkûr liste esaslarına göre Departman tarafından tesbit olunacaktır.

Madde — 5

Bonoların Departmana garanti edilmek üzere tevdiini müteakib iki hafta zarfında ve bu anlaşma ahkâmına riayet edilmiş olmak şartile Departman bu bonoları resülmal ve faiz için garanti edecek ve satışlarını temin eyleyib, hâsıllarından ,mecmuu bu suretle garanti edilen bonoların (faiz hariç olmak üzere) itibarı kıymetleri yekûnuna müsavi mikdarları, Londra Osmanlı bankasında Türkiye Maliye vekâleti namma açılacak hususî bir hesaba yatracaaktır. Bu hususî hesabdan ancak Türkiye Maliye vekâleti tarafından tasdik ve Departman tarafından da imza edilmiş olan listelere dahil tediyat için para çekilebilecektir. Bu listeler tasdik ve imza edildikten sonra Departman tarafından mezkûr bankaya gönderilecektir. Bonoların satış hasıllarının itibarı kıymetlerinden fazlası yalnız Departmanın emrinde bulunacak ve bu Departman satış dolayısıyla yapılacak masarflardan mesul olacaktır.

Madde — 6

Bu anlaşmanın birinci kısmı birinci maddesi ahkâmına göre mukavelelerin yapılması için tesbit edilen tarihten sonra olmamak üzere akdedilmiş bulunan ve bu anlaşmaya dahil olan mukavelelerden mütevellid bütün tediyat yapıldıktan sonra hususî hesabda bir bakiye kaldığı takdirde Türkiye İktisad vekâleti üç ay zarfında işbu bakiyenin tamamen istimaline kifayet edecek miktarda diğer mukaveleler yapacak ve bu anlaşma evvelce mezkûr mukaveleler gibi, bunlara da şamil olacaktır.

Madde — 7

Herhangi bir mukavele dolayısıyla Müttehid Kırallık haricindeki iş veya hizmet için yapılacak tediyeleri karşılamak üzere bonolar garantisi Departmandan talep edilecek olursa bu garanti, hiç bir zaman, mukaveleyle dahil olub garanti ile alakadar emtia bedelinin % 33 1/3 ünü tecavüz etmeyeceği gibi, müteahhidin mukavele dolayısıyla ihtiyacı olmuş bulunan Türk parasını müzeyyel anlaşmanın ikinci maddesindeki tarzda iştirâ etmiş olması ve ileride bu gibi para alışlarını aynı surette yapacağını teahhüd etmiş bulunması da garantinin verilmesi için meşrut olacaktır.

Her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere, 1938 senesi mayısın 27 nei günü Londrada iki nüsha olarak imza edilmiştir.

Fethi Okyar
Muammer Eriş
F. H. Nixon

Zeyl «A»

Müteahhidin vereceği beyanname

Mukavele numarası tarih Mikdarı
yukarıda mezkûr mukavele mucibince kıymetinde mal teslim edeceğimi
ve bunların harb mühimmatı olmadığını ve esmanımın en az yüzde 50 sinin Müttehid Kırallıkta
yetiştirilen veya istihsal olunan maddelere yahud yapılan işlerin ücretine masruf tediyattan tereküb
etmesini temin edecek tedbir almağı müteahhid bulunduğumu beyan eylerim.

. Namına imza edilmiştir.

İmza :

İmza edenin evsafı :

Export Credits Guarantee Departement.

Zeyl«B»

Müteahhidin vereceği sertifika

Mukavele numarası tarih Mikdarı
 tarihinde akdetmiş olduğum yukarıda mezkûr mukavele mucibince
 İsterlin kıymetinde malım teslim edilmek üzere hazır olduğumu, bunların harb
 mühimmatı olmadığını ve esmanımın en az yüzde 50 sinin Müttehid Kırallıkta yetiştirilen veya istihsal
 olunan maddelere yahul yapılan işlerin ücretine masruf tediyeattan tereküb eylediğini beyan ede-
 rim. İstenildiği takdirde size veya tayin edeceğiniz şahsa bir yeminli muhasib tarafından imzalı bir
 vesika ibraz eylemek suretile bu beyanatımı tevsik eylemeği de teahhüd eylerim.

Namına imza olunmuştur.

İmza :

İmza edenin sıfat:

Londra, 27 mayıs 1938.

Ekselâns,

1 mayıs 1935 tarihli Anlaşma mucibince « Ottman Railway » ın Türkiye Hükûmetine satılması-
 na sebep olan 1 825 840 isterlinlik 1935 tarihli % 7,5 faizli türk boreunun servisi için 1 haziran
 1938 den itibaren Osmanlı bankasına her sene vacibüttiye olan 146 000 isterlin taksitle İstanbul
 Telefon şirketinin satın alınması hasebile 1940 senesinden itibaren her sene vacibüttiye olan 40 000
 İsterlinlik taksitinin hali faaliyette bulunduğu müddetçe Anglo - Turkish Comptoir Ltd. in ve bilâha-
 re Anglo - Turkish Comodities Ltd in muamelâtından hâsıl olacak mebalığden ilk vecibei zimmet
 olmak üzere isterlin olarak muntazaman tediye edileceğini Ekselânslarma bildirmekle kesbi şeref ey-
 lerim. Şurası mukarrerdir ki, her hangi bir sebeble mezkûr hasılâtta mebalığ bulunmadığı takdirde bu
 tekasit başka mebalığden isterlin olarak tediye edilecektir.

2 — 1935 tarihli % 7,5 faizli Türk istikrazı hâmillerinin mümessili olmak sıfatile Londradaki Os-
 manlı bankasına hitaben bu hususta yazılması lâzımgelen mektub vakti gelince Türkiye Maliye ve
 kâleti tarafından yazılacaktır.

3 — İstanbul Rihtım şirketini tasfiyeye memur bulunanlarla bir anlaşma yapılacağını ve bu an-
 laşma mucibince eylevm Müttehid Krallıktaki eşhas elinde bulunan tahvilât için 18 kânunuevvel
 1934 tarihli Mukavelede mezkûr rahat bedeli 2 500 000 fransız frangının, 1 mayıs 1938 tarihin-
 de vacibüttiye taksit bedeli de dahil olduğu halde, muntazaman fransız frangı ile tediye edilece-
 ğini Ekselânslarma bildirmekle kesbi şeref eylerim

Elfazı ihtiramiye

Vikont Halifax, K. G.

Haşmetli Büyük Britanya Müttehid Kırallığı

Hariciye Nazırı

Fethi Okyar

Londra, S. W. I

Export Credit Guarantee Department
9, Clements Lane,
Lombard Street, E. C. 4.
27 mayıs 1938

Azizim Bay Muammer,

Bu gün Hükümetinizle aramda imzalanan Garanti anlaşmasına müteallik olmak üzere lütfen gönderdiğiniz şu üç mektubu aldım.

(a) Garanti anlaşmasının ikinci kısmının dördüncü maddesinde mevzubahs Türk ihracat programını muhtevi mektubunuz,

(b) anlaşmamızın üçüncü kısmının üçüncü maddesinde mevzubahs listeyi muhtevi mektubunuz,

(c) Siparişlerin verilmesinde muayyen tib projeleri tercih etmek niyetinde olduğunuzu müşir mektubunuz.

Bu fırsattan istifade ile bu mektublar için Departmanın namına size teşekkür etmek isterim.

Aynı zamanda bu günkü tarihli mektubunuzdan da bahsetmeme müsaade ediniz. Bu mektubda, intihab edeceğim mütehassıslarla birlikte Türkiye'yi tekrar ziyaret etmemi tavsiye lütfunda bulunuyorsunuz. Mektubunuzun tarzı tahriri beni çok mütehassis etti. Tavsiyenizi yakın bir zamanda memnuniyetle kabul edeceğim. Siz ve arkadaşlarımız sizinle daimî temasda olanlarımızı Türkiye'nin maden serveti hakkındaki beyanatımızın izam edilmediğine ikna etmiş bulunuyorsunuz. Bununla beraber Türkiye'ye götürmek niyetinde olduğum maden mühendislerinin vereceği bir rapor Komitem azalarının veya meseleyi doğrudan doğruya sizinle müzakere etmek şerefine nail olmayan diğerlerinin hissedebileceği her hangi bir endişeyi şüphesiz izale edecektir.

Departmanın hakkındaki mütaleanız, ehliyet ve randmanı iyi tanıyan birisinden sadir olması itibarile çok şayanı memnuniyettir.

Bay Muammer Eriş,
 Garton Hotel, Pall, Mall,
 Londra, S. W. I.

F. I. Nixon

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	30 - VI - 1938 ve 1/1113
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	7 - VII 1938 çe 4/584
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 26 238,398,431:434,436,439,458:460